

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Datum:
2024-06-12

Diarienummer
24-014-S04

1 (16)

Ansökan om stöd

Förstudie om AI och arbetsmarknaden, 24-014-S04

Utllysning: Nationell utlysning A1: Förstudie om AI och arbetsmarknaden, 24-014

Uppgifter om stödsökanden

Organisationsnamn: SAMORDNINGSFÖRBUNDET CENTRALA ÖSTERGÖTLAND

Organisationsnummer: 222000-2485

Utdelningsadress: PLATENSGATAN 5 A 1 1/2 TR, 582 20 LINKÖPING

Kontonummer: 46 21 34-8

Behörig företrädare med behörighet att signera ansökan om stöd: Mattias Bergström

E-post: mattias.bergstrom@linkoping.se

Telefonnummer: +46702020932

Uppgifter om projektet

Namn på projektet: Förstudie om AI och arbetsmarknaden

Specifikt mål: A1a

Projektperiod: 2024-09-16 - 2025-09-15

Region: Östra Mellansverige

Antal deltagare: 0

Ansvarig enhet: Samordningsförbundet Centrala Östergötland

Utdelningsadress:

Besöksadress:

Behörig företrädare med behörighet att signera ansökan om utbetalning: Mattias Bergström

E-post: mattias.bergstrom@linkoping.se

Telefonnummer: +46702020932

Kontaktpersoner för projektet

Projekt

Namn: Mattias Bergström
E-post: mattias.bergstrom@linkoping.se
Telefonnummer: +46702020932

Ekonomi

Namn: Emma Esbjörnsson
E-post: emma.esbjornsson@linkoping.se
Telefonnummer: +46736136129

Problemformulering

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv det problem som projektet vill lösa.

I den allmänna diskursen och i den offentliga välfärdens utvecklingsprocesser finns det idag ett stort intresse och fokus på algoritmiska system såsom AI. Finansiering och resurser allokeras till enskilda organisationer för att testa och implementera nya system och tjänster. Men i denna förändringsiver förbises ofta grundförutsättningen för fungerande algoritmiska system: data.

Dagens digitalisering av välfärdstjänster innebär att allt fler delar av brukarens liv, men också samhället i stort, blir omtolkade till data. Fler aspekter av människors liv och kontext representeras genom siffror och symboler i hopp om att kunna mätas, kontrolleras och, i en demokratisk kontext, skapa värde för medborgarna. Välfärden blir, så att säga, datafierad (Dencik & Kaun, 2020).

Det är denna data, och de praktiker som omger dess tillkomst och användande, som är grundförutsättningen för att kunna använda algoritmiska system i välfärden. Data krävs för att utforma tjänster, såsom AI, som många aktörer inom arbetsträning och habilitering idag ämnar att implementera. Och redan idag finns algoritmiska tjänster där aspekter av brukarens liv omvandlas till data och delas mellan myndigheter, såsom Sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd (SSBTEK - Försäkringskassan, 2014). I takt med den förväntade utökade användningen av algoritmiska system, ställs allt högre krav på data hos enskilda organisationer, men också på organisationers förmåga att samverka kring individens data. Förmågan att nå samsyn kring datans tillämpning är föremål för uttalade ambitioner både inom socialt arbete (SKR 2024; DIGG, 2024), och inom bredare hälsofrämjande insatser (SOU 2024:33). Detta har föranlett en ökad efterfrågan hos välfärdsmyndigheter att koordinera och samverka kring hur data produceras, delas och struktureras (se DIGG, 2022).

Det som konstateras i dessa rapporter, och som även bekräftas i AI-projekt genomförda av SCÖ Samordningsförbundet Centrala Östergötland, är att det investeras mycket tid och resurser i de digitala processflödenas slutskede, men desto mindre i dess grundförutsättning: produktionen av- och den delade kunskapen kring data. Således saknas det också svar på några av den digitaliserade välfärdens mest centrala frågor, till exempel vem eller vad som bestämmer hur den datadrivna välfärden bäst tjänar medborgaren. Och vad händer när olika värden, såsom effektiv förvaltning och individcentrerade tjänster, hamnar på kollisionsskurs med varandra?

Detta problem har identifierats som en del av ett större utvecklingsprojekt som Samordningsförbundet Centrala Östergötland, i samarbete med ett multidisciplinär grupp från Karlstads Universitet, Linköpings Universitet och University of Stirling, UK genomförde våren 2023. Tillsammans utforskade parterna förutsättningarna för en demokratisk användning av data inom samordnade välfärdstjänster. Detta med specifik fokus på artificiell intelligens och machine learning. Projektets efterforskning visade att ett av de främsta hindren för att implementera AI inom arbetsträning och habilitering i en svensk kontext är avsaknaden av forum för att diskutera datakvalité och samordning, samt möjligheterna till organisationsövergripande insatser kring dataläskunnighet. Idag saknas en tydlig organisationsövergripande diskussion kring hur data kring människors arbetsrehabilitering och arbetsträning ska tolkas och användas, vilket hotar både datakvalité och kvalitén på framtida algoritmiska system.

Vi ser dataläskunnighet, bland personal som träffar klienter eller ansvarar för verksamheter som träffar klienter, som en förutsättning för att närma oss förståelse av hur AI kan och bör användas inom socialtjänst och arbetsmarknadsåtgärder. Därför använder vi oss av ordet dataläskunnighet, snarare än AI, ofta i denna ansökan.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Referenser:

Dencik, L., & Kaun, A. (2020). Datafication and the welfare state. *Global Perspectives*, 1(1).
<https://doi.org/10.1525/gp.2020.12912>
DIGG (2022), Vårldsuppdraget (dnr 2022-0704)
DIGG (2024), Uppdrag att stöda kommuners användning av artificiell intelligens inom socialtjänsten - Slutrapport i regeringsuppdraget Fi2023/02301
SKR, (2024), Digital basnivå för socialtjänsten - Sveriges kommuner och regioner.
SOU 2024:33 (2024) Delad hälsodata - dubbel nytta - Regler för ökad interoperabilitet i hälso- och sjukvården

Beskriv de huvudsakliga orsakerna till problemet.

En av grundorsakerna till problemet är att frågor om data ofta ägts och dikteras av kommuner och myndigheters IT-avdelningar. Svenska välfärdstjänster och de aktörer som utgör kärnan i den sociala välfärden har under de senaste 20 åren investerat avsevärda resurser i implementeringen av datadrivna system och tjänster. Detta som ett led i både nationella och organisationspecifika digitaliseringsstrategier och ambitioner (Wadensjö, 2020). Men sällan eller aldrig har professionens eller brukarens perspektiv varit med i utveckling av de system och praktiker som producerar och hanterar data. Digitaliseringen sker därför på olika sätt och i olika takt i olika myndigheter och organisationer. Att digitalisera och arbeta data-drivet verkar självklar och som en förutsättning för att organisationen ska få finnas i framtiden, men enkelt är det inte. En rad frågor uppstår. Hur arbetar man data-drivet? I vilken del av organisationen börjar man? Vilka kunskaper och färdigheter behöver organisationen? Vilka regler bör organisationer förhålla sig till? Vilka data vill man samla och / eller analysera? Hur säkerställer man att data används på ett demokratiskt sätt? Hur vet vi om organisationer 'lyckats' med sitt data-drivna arbete eller ej?

Parallellt med detta problem finns det också en incitamentsstruktur där myndigheter och leverantörer gärna lägger fokus på att snabbt implementera AI-system, snarare än att säkerställa förutsättningar för att skapa och använda data på ett relevant sätt. Organisationer såsom DIGG, som startade sin verksamhet 2018, och AI Sweden som bildades 2019, uppmuntrar organisationer till ett mer data-drivet arbetssätt, samtidigt som kommersiella aktörer så som OpenAI och Google utvecklar AI baserade system som visar på enorm kraft och en mångfald av möjligheter för teknologin. Det resulterar i ett tryck att använda sig av datan som finns inom organisationen och som uppstår i t.ex. möten mellan välfärdspersonal och individer i behov av välfärdstjänster. Men vad händer när individen står i behov av flera välfärdsaktörer samtidigt? Bör organisationerna samverka kring individen, och vad innebär det för datan de skapar och håller? Bör de dela data om individen? Hur säkerställer de en smidig process för individen och vilken roll spelar datan i processen? Hur ska det gå till?

Eftersom organisationer uppmuntras att digitalisera i allt snabbare takt sker det i stuprör och utan hänsyn till behovet av samordning för individer. Delning av goda idéer och metoder kopplade till digitalisering och AI sker över organisationsgränser, exempelvis via <https://deladigitalt.se> och AI Swedens olika forum, dock ofta mellan kommun och kommun, region och region och så vidare. Det saknas forum och möjlighet till organisationsöverskridande diskussioner om samordning av data, och det blir ännu svårare för organisationer att ta ett gemensamt ansvar när det finns både intern och extern press på organisationer att snabbt utveckla smartare interna system samt en flora av olika interna system som har utvecklats separat. Därtill är datadrivna system ofta utvecklade baserat på kommersiella förlagor. Gränssnitt och teknik som bearbetar data utvecklas av privata aktörer som historiskt sett haft tolkningsföreträde när det gäller att avgöra vilka så kallade lösningar som är mest lämpliga.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Utifrån detta grundproblem härrör sedan flera underordnade, men relaterade problem. Bland dessa kan särskilt nämnas:

Brist på utbildning och träning: Många anställda inom den offentliga välfärden har inte fått tillräcklig utbildning i dataanalys och hur man använder digitala verktyg effektivt. Utbildningsprogrammen fokuserar ofta på traditionella metoder och saknar komponenter som täcker modern datahantering och AI.

Teknologiska kunskapsklyftor: Den snabba teknologiska utvecklingen har skapat en kunskapsklyfta där äldre eller mindre tekniskt erfarna medarbetare kan ha svårt att hänga med i utvecklingen. De kan känna sig överväldigade av nya system och verktyg, vilket minskar deras vilja eller förmåga att använda dem effektivt.

Kulturella och organisatoriska hinder: Inom vissa delar av den offentliga sektorn kan det finnas en kulturell motvilja mot förändring och innovation. Traditionella arbetsmetoder kan vara djupt rotade, och det kan finnas ett motstånd mot att anta nya digitala arbetssätt.

Brister i ledarskap och strategisk riktning: Effektiv användning av data och AI kräver tydligt ledarskap och strategisk riktning. Om ledningen inte prioriterar dataläskunnighet eller inte själva har tillräcklig förståelse för dess betydelse, kommer inte heller personalen tillgodoses denna kunskap.

Beskriv konsekvenserna av problemet.

Den främsta konsekvensen av problemet är att kvalitén på den data som skapas inte motsvarar de förväntningar och krav som finns i beslutsfasen, där bristande dataläskunnighet hos personalen leder till att data produceras på ett icke-enhetligt eller felaktigt sätt. Och samtidigt så anpassas sällan de algoritmiska system och AI på den realitet som föreligger i välfärdens operativa arbete. När personalstyrkan saknar rätt dataläskunnighet, vet man inte hur eller var man bör påpeka att brister finns, eller var tekniska system inte motsvarar det operativa arbetets realitet.

Detta kan leda till flera olika typer av konsekvenser, varav de främsta är:

Felaktiga beslut och rekommendationer: system så som AI som baseras på dålig datakvalitet kan generera felaktiga beslut och rekommendationer. Dålig datakvalitet, som en konsekvens av bristande dataläskunnighet, kan också innebära att data är ojämnt fördelad eller partisk. AI-system som tränas på sådan data kan förstärka befintliga orättvisor och diskriminering, vilket kan få särskilt allvarliga konsekvenser inom områden som socialtjänst, sjukvård och arbetsmarknad. Detta kan leda till felaktig allokering av resurser, vilket påverkar både effektiviteten och rättvisan i välfärdssystemet.

Minskat förtroende för data-drivna system: I längden leder dålig kvalitet till minskat förtroende för data-drivna system i välfärden, där system som kontinuerligt levererar opålitliga eller inkorrekta resultat, leder till minskat förtroende för både teknologin och de institutioner som använder den. Detta kan försvåra införandet av nya teknologiska lösningar i framtiden.

Ökade kostnader: Att korrigera problem orsakade av dålig datakvalitet kan vara kostsamt. Det kan krävas omfattande resurser för att städa och förbättra data, samt att justera eller träna om AI-modeller. Felaktiga beslut baserade på bristande data kan också leda till juridiska problem, särskilt om de resulterar i skada för individer. Detta kan även innebära att organisationer bryter mot lagar och regleringar gällande dataskydd och diskriminering.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv vilka tidigare insatser som gjorts för att hantera eller lösa problemet.

Från ett nationellt perspektiv har få eller inga dedikerade insatser gjorts för att hantera eller lösa detta problem.

Från ett regionalt perspektiv finns en handfull pågående initiativ, där det utöver tidigare nämnda projekt med utgångspunkt från SCÖ till exempel genomförs samverkansprojekt mellan Karlstads universitet, Karlstads kommun och Region Värmland. Men eftersom det sällan finns ett gemensamt ägandeskap för den data som förväntas att användas inom integrerade algoritmer och AI-system, så saknas det ofta organisationsövergripande insatser för att främja en effektiv och demokratisk grundad samverkan.

Även om många av de system och praktiker som används för att producera data omgärdas av strikta rutiner och mallar för dokumentation, så saknas det utbildningsmöjligheter som på ett övergripande sätt presenterar och resonerar kring svenska välfärdsdatas användning och livscykel. Enskilda kommuner och myndigheter kvalitetssäkrar sin egen dataproduktion, men lär sig sällan eller aldrig något om andra organisationers datapraktiker, eller hur dessa organisationer återanvänder data från tredje part. Därtill saknas det helt forum där professionerna själva får dela erfarenheter kring och påverka premisserna för hur data-drivna system införs, och hur de förväntas representera välfärdsyrket.

Beskriv projektets målgrupp. Beskriv om och i så fall hur målgruppen har varit involverad i framtagandet av projektiden. Beskriv hur projektansökan ligger i linje med deras behov.

SCÖ, tillsammans med Karlstad universitet, har tidigare genomfört det VINNOVA-finansierade projektet "Att se sig själv i koden" (VINNOVA 2020-04053) som syftade till att utforska hur det sociala arbetets premisser på ett trovärdigt sätt kan reflekteras i AI-system. Denna projektansökan bygger dels vidare på de behovsanalyser som gjordes i anslutning till det projektet.

Målgrupperna som vi har identifierat som aktuella för denna förstudieprojekt blir:

Välfärdspersonal med ansvar för verksamhetsutveckling och digitalisering. Detta kan vara personal som både träffar individer och skapa data, ser och upplever de praktiska och operativa behoven, men som också har eller har haft särskilt ansvar för implementering av data-drivna system eller tjänster.

Chefer på linjechefs nivå som ansvarar och lyssnar in team som träffar individer, påverkar beslutsfattare som håller budget och makten att beställa och implementera olika typer av system/process behöver en grundläggande förståelse för hur olika typer av data-drivet system fungerar och hur data produceras.

Chefer och/eller politiker på strategisk nivå som har budgetansvar och som fattar beslut om beställning och implementering av olika typer av system/processer, och som utför strategiskt arbete över organisationsgränser behöver en grundläggande förståelse för hur olika typer av data-drivet system fungerar.

Att involvera klienter tidigt skulle vara väldigt viktigt i ett eventuellt genomförandeprojekt, men kommer dock inte vara en del av denna förstudie. När vi har förutsättningar för ett mer datadrivet arbete och organisationer är redo för att börja ett mer praktiskt arbete som leder till test av datadrivet arbetssätt blir det viktigt att klienten äger processen lika mycket som personalen gör.

Genom det nätverk som landets 74 samordningsförbund utgör, där personal från Arbetsförmedlingen,

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Försäkringskassan, över 270 av landets 290 kommuner, samtliga regioner och närmare 2000 politiker från kommunal, regional och nationell nivå är engagerade ser vi att vi har goda förutsättningar att nå ut till hela landet.

Beskriv projektets aktörer. Beskriv hur dessa aktörer har varit involverade i framtagandet av projektidén. Beskriv hur projektansökan ligger i linje med deras behov.

Samordningsförbundet Centrala Östergötland (SCÖ) är en fristående juridisk person, att betrakta som myndighet och lyder under Lagen och finansiell samordning (2003:1210). En förbundsordning är också framtagen och har antagits av huvudmännen. Förbundet följer även lagen om kommunal redovisning (2018:597) och kommunallagen (2017:75) i tillämpliga delar. SCÖ driver regionalt organisationsövergripande frågor kring verksamhetsutveckling och digitalisering, och har identifierat AI/ML som centralt tema rörande sina medlemmars utvecklingsbehov.

I projektet kommer SCÖ samverkansorganisationer, så som Linköpings, Kinda och Åtvidabergs kommuner, Region Östergötland, Arbetsförmedlingen samt Försäkringskassan engageras i genomförande av projektaktiviteter (se nedan). Linköpings kommun ingick som projektpart i "Att se sig själv i koden", och övriga kommuner har genom SCÖ:s arbete med Valfärdsguiden kontinuerligt deltagit i dialoger och utvecklingsprocesser med fokus på data och digitalisering. Genom Valfärdsguiden och rollen som ordförande i Nationella Nätverket för Samordningsförbund (NNS) har också SCÖ samarbeten och dialog med landets cirka 70 samordningsförbund, vilket också kommer att nyttjas i denna förstudie.

Förstudien kommer ha utvecklingsstöd av Centrum för tjänsteforskning (CTF) vid Karlstads universitet. CTF är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum, bildat 1986, som forskar om värdeskapande genom tjänster med utgångspunkt i individers, organisationers och samhällets behov.

Deltagande aktörer

Stödmottagare (samverkanspartner)

Organisationsnamn:	KARLSTADS UNIVERSITET
Organisationsnummer:	202100-3120
Utdelningsadress:	651 88 KARLSTAD
Behörig företrädare:	Petter Falk
E-post:	petter.falk@kau.se
Telefonnummer:	0761016019

Organisationsnamn:	SAMORDNINGSFÖRBUNDET CENTRALA ÖSTERGÖTLAND
Organisationsnummer:	222000-2485
Utdelningsadress:	PLATENSGATAN 5 A 1 1/2 TR, 582 20 LINKÖPING
Behörig företrädare:	Mattias Bergström
E-post:	mattias.bergstrom@linkoping.se
Telefonnummer:	0702020932

Deltagande organisationer i kompetensutveckling

Medfinansiärer

Organisationsnamn:	SAMORDNINGSFÖRBUNDET CENTRALA ÖSTERGÖTLAND
Organisationsnummer:	222000-2485

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Utdelningsadress:	PLATENSGATAN 5 A 1 1/2 TR, 582 20 LINKÖPING
Behörig företrädare:	Mattias Bergström
E-post:	mattias.bergstrom@linkoping.se
Telefonnummer:	0702020932
Typ av aktör:	Bidrag i annat än pengar

Projektmål

Beskriv vad projektet ska uppnå. Sätt projektmål utifrån de problem som ni identifierat i avsnittet Problemformulering. Beskriv på vilket sätt projektmålen svarar mot utlysningens förväntade resultat. Målet för förstudien är utreda, och pilottesta, en metod för organisationsövergripande dataläskunnighet i svensk arbetsträning- och habilitering. I detta ingår att:

1. Nulägesanalys - Genomföra en nulägesanalys kring projekt och processer kring dataläskunnighet och datarelaterad samverkan inom deltagande organisationer
2. Samverkansorienterad utbildningsportfölj - Utveckla och testa en samverkansorienterad utbildningsportfölj med fokus på dataläskunnighet som utgår från inventering, ackumulation, bearbetning samt demokratisk och normkritisk viktning av data kring habilitering och rehabilitering

Genom att stärka enskilda medarbetares dataläskunnighet ges de också nya möjligheter att utöva inflytande över system som påverkar deras vardag. Det kan vara allt från att bidra till att kvalitetssäkra den data som samlas in, till att kritiskt granska och ifrågasätta rådande rutiner och perspektiv. Medarbetare, både individuellt och kollektivt, får kunskap att vara med och utforma de system som sedermera kommer att bearbeta data.

De behov som identifierats kopplat till de olika målgrupper för projektet är:

1. Ökad kunskap på strategisk nivå om möjligheterna för datadrivet arbete.
2. Ökad förståelse på strategisk nivå för hur ett datadrivet arbetssätt kan gynna verksamheten.
3. Ökad förståelse på operativ nivå för hur ett datadrivet verksamhet kan gynna personal och klienter.
4. Ökad kunskap på operativ nivå om hur man kan gå tillväga i praktiken om man vill jobba mer datadrivet inom socialtjänsten och arbetsmarknadsinkludering.
5. Skapande av förutsättningar på strategisk nivå för att testa hypotesen att ett samordningsförbund kan vara ett nav för dataläskunnighet och genom medlemmarna äga frågan om samordning av data, utan att behöva äga själva datan.

Behoven 1 och 2 handlar om att skapa förutsättningar för att fortsätta jobba mot en mer datadriven socialtjänst och arbetsmarknadsinkludering överhuvudtaget. Behoven 3 och 4 syftar på att skapa förutsättningar för det praktiska operativa arbete, att bygga förmågan att jobba mer datadrivet i praktiken, och på ett sätt som skapar värde för klienten.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv hur ni planerar att följa upp projektet. Ange de indikatorer ni kommer att använda för att mäta projektmålen.

Projektet följs dels upp genom samordningsförbundets kontinuerliga dialog och samtal med dess medlemmar, såsom kommuner, regioner, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Dels genom att genomföra nollmätningar rörande projektdeltagares förståelse kring dataläskunnighet innan genomförd utbildning, samt en uppföljande mätning efter genomförda utbildningar.

Identifierat behov 1: Kunskap om möjligheterna för datadrivet arbete.

Nivå: Strategisk - beslutsfattare.

Önskad utfall: Skapa förutsättningar för strategisk beslutsfattande om framtida datadrivet arbete.

Indikatorer/mätning: Ökad positiv svarsfrekvens jämfört med baslinjemätning på enkätfråga till relevanta personal 'På en skala från 1 till 10, hur ser du på dina förutsättningar för strategisk beslutsfattande om framtida datadrivet arbete?'.

Identifierat behov 2: Förståelse för hur ett datadrivet arbetssätt kan gynna verksamheten.

Nivå: Strategisk - beslutsfattare.

Önskad utfall: Skapa förutsättningar för att tillåta och uppmuntra verksamheter att ta steg mot ett datadrivet arbetssätt.

Indikatorer/mätning: Ökad positiv svarsfrekvens jämfört med baslinjemätning på enkätfråga till relevanta personal 'På en skala från 1 till 10, hur ser du på dina förutsättningar för att tillåta och uppmuntra verksamheter att ta steg mot ett datadrivet arbetssätt?'.

Identifierat behov 3: Förståelse för hur ett datadrivet verksamhet kan gynna personal och klienter.

Nivå: Operativ - linjechefer samt medarbetare som träffar klienter.

Önskad utfall: Skapa förutsättningar för att normalisera ett arbetssätt där data används systematiskt i det praktiska arbetet med klienter.

Indikatorer/Mätning: (1) Ökad positiv svarsfrekvens jämfört med baslinjemätning på enkätfråga till relevanta personal 'På en skala från 1 till 10, hur ser du på dina förutsättningar för att använda data systematiskt i det praktiska arbetet med klienter?'. (2) Analys av reflektionsjournaler för att identifiera självrapporterad ökning av förutsättningar för att använda data systematiskt i det praktiska arbetet med klienter.

Identifierat behov 4: Kunskap om hur man kan gå tillväga i praktiken om man vill jobba mer datadrivet inom socialtjänst och arbetsmarknadsinkludering.

Nivå: Operativ - linjechefer samt medarbetare som träffar klienter

Önskad utfall: Skapa förutsättningar för att påbörja det praktiska arbetet av att identifiera, synliggöra, analysera och tolka relevant data för att använda data som en bollplank i olika slags beslutsprocesser.

Indikatorer: (1) Ökad positiv svarsfrekvens jämfört med baslinjemätning på enkätfråga till relevanta personal 'På en skala från 1 till 10, hur ser du på dina förutsättningar för att påbörja det praktiska arbetet av att identifiera, synliggöra, analysera och tolka relevant data för att använda data som en bollplank i olika slags beslutsprocesser?'. (2) Analys av reflektionsjournaler för att identifiera självrapporterad ökning av kunskap om hur man kan gå tillväga i praktiken om man vill jobba mer datadrivet inom socialtjänsten och arbetsmarknadsinkludering.

Identifierat behov 5: Förutsättningar för att testa hypotesen att ett samordningsförbund kan vara ett nav för dataläskunnighet och genom medlemmarna äga frågan om samordning av data, utan att behöva äga själva datan.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Nivå: Strategisk - beslutsfattare.

Önskad utfall: Skapa förutsättningar för att testa hypotesen att ett samordningsförbund kan vara ett nav för dataläskunnighet och genom medlemmarna äga frågan om samordning av data, utan att behöva äga själva datan.

Indikatorer: Ökad positiv svarsfrekvens jämfört med baslinjemätning på enkätfråga till relevanta personal 'På en skala från 1 till 10, hur ser du på förutsättningarna för att testa hypotesen att ett samordningsförbund kan vara ett nav för dataläskunnighet och genom medlemmarna äga frågan om samordning av data, utan att behöva äga själva datan?'.

Beskriv hur projektet ska utvärderas.

SCÖ och KAU ansvarar tillsammans för att 1) halvvägs in i projektet samla berörda deltagare och externa intressenter för att diskutera resultat i en projekt-hearing, samt genom en 2) processutvärdering.

1) Projektheating, som en typ av halvvägsutvärdering av förstudiearbetet, syftar till att på ett strukturerat och reflekterande sätt diskutera framgångar, identifiera problem samt justera projektplanen vid behov. Denna metod ger samtliga deltagande aktörer en tydlig bild av arbetets status samt hjälper till att förbättra strategin för att nå förstudiens slutmål.

2) Processutvärdering, som genomförs efter avslutat arbete, syftar dels till att sammanställa en enkät enligt behovskartläggningen ovan, dels att internt i projektgruppen utvärdera hur arbetet med förstudien förflutit. Resultatet av processutvärderingen kommer att ingå i en slutrapport för genomförd förstudie.

Beskriv vilka som är mottagare av projektets tänkta resultat.

Mottagare av projektets tänkta resultat är i första hand ESF samt medlemmar och motparter i Samordningsförbunden, vilket inkluderar kommuner, regioner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Även andra aktörer som bidrar med data till det svenska välfärdssystemet, som idéburna organisationer, är mottagare i förlängningen.

För att säkerställa lärande och återföring av projektets insikter och resultat kommer vi att dokumentera projektets mål, metoder och resultat. Materialet och insikterna kommer att tillgängliggöras genom publicering på samordningsförbundets hemsida, i nyhetsbrev och via sociala kanaler.

En fördjupad rapport i klarspråk kommer att skrivas, innehållande en sammanfattning, en plan och beskrivning av upplägg och metod, huvudsakliga resultat och slutsatser samt rekommendationer. Denna rapport kommer att anpassas för olika mottagare. En kortare sammanfattning i klarspråk av de huvudsakliga resultaten kommer också att skrivas. Vi överväger även att publicera debattartiklar och akademiska publikationer baserat på projektets kompetenser.

En slutkonferens kommer att anordnas för att sprida insikter och resultat brett samt ge utrymme för röster från personal som projektet har arbetat med och diskussion med en bredare publik. Detta skulle också kunna fungera som en startpunkt för ett eventuellt genomförandeprojekt, samt som en inlägga i förstudiens processutvärdering. Dessutom kommer ett särskilt tillfälle för presentation av resultat för ESF-rådet och tid för dialog om resultaten att planeras.

Metod och tillvägagångssätt

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv de metoder eller tillvägagångssätt som projektet kommer att använda för att lösa det problem som ni identifierat i avsnittet Problemformulering, samt möta de projektmål som ni formulerat i avsnittet Projektmål.

Uppstartsseminarium där vi samlar projektpersonal, projektägare och deltagande personal på alla nivåer och berättar om projektets syfte och mål, tidslinje samt tillvägagångssätt. Tidigare erfarenheter pekar på att tidig involvering av alla som ska delta i projektet i alla organisationsnivåer skapar förutsättningar för ett lyckat arbete. Att sätta rimliga förväntningar som alla är med på, för det vi vill uppnå under förstudien, blir viktig, och dit kommer vi genom diskussion. Om man till exempel involverar bara beslutsfattare i första hand kommer man behöva ta extra diskussioner och frågor om vad som ska göras och varför senare när man väl börja jobba med operativ personal.

Workshopserie med innehåll specifikt till de identifierade behoven och med relevant personal (se 4.2). Vi ser vikten av att skapa engagemang genom att väva in mycket utrymme för frågor, diskussion, och praktiska övningar i varje tillfälle, och tror att vi lär oss mycket om förutsättningar för ett mer datadrivet arbete genom att inte bara lära ut principer och teori, men också lyssna in personal när vi möts. Utifrån det arbetet som vi utförde inom ramen för VINNOVA projektet 'Att se sig själv i koden' ser vi att personal i olika led behöver liknande information, men har olika utgångspunkter, referensramar, farhågor och frågor utifrån deras olika yrkesroller och erfarenheter. Därför vill vi hantera de olika yrkesgrupperna/nivåerna var för sig.

Praktiska tillfällen, där personal får prova på och utvärdera/diskutera olika typer av relevanta analysverktyg, vävs samman med ovan beskrivna workshops. Praktisk arbete för att konkretisera de idéer och principer som presenteras är viktigt om vi vill säkerställa lärande 'på riktigt' som sträcker sig bortom förstudiens tidsram. 'Det praktiska arbetets roll i undervisningen och lärande...är att hjälpa (lärande) att skapa länkar mellan två "domäner" av kunskap: domänen av objekt och observerbara egenskaper och händelser å ena sidan, och idéernas domän å den andra (Millar et al., 2002).

Reflektionsdagbok och/eller intervjuer för personal som jobbar direkt med klienter, som används för att fånga frågor, reflektioner, insikter och eventuella hinder under projekttiden. "Det räcker inte att bara ha en erfarenhet för att lära sig. Utan att reflektera över denna upplevelse kan den snabbt glömmas bort, eller dess inlärningspotential förloras. Det är från de känslor och tankar som kommer fram från denna reflektion som generaliseringar eller begrepp kan genereras. Och det är generaliseringar som gör att nya situationer kan hanteras effektivt.' översättning av (Gibbs, 1988, Learning by doing: a guide to learning and learning methods). Vi vill veta hur man ser på sin egen utveckling och lärande kring dataläskunnighet och datasystem samt hur var och en ser på de eventuella förändringar i arbetssätt och vanor som ett mer datadrivet arbetssätt för med sig.

I slutfasen av projektet planeras nya workshops för att diskutera och gemensamt dokumentera likheter och skillnader i personalens erfarenheter och identifiera områden för vidare arbete i ett eventuellt genomförandeprojekt. Sammantaget hoppas vi att dessa aktiviteter ska lägga grunden till de insikter som kan dokumenteras och bli projektets resultat.

Strävansmål för upplägget av projektet blir att nå lika många kvinnor och män inom både strategiska och operativa roller eftersom vi vet att män, kvinnor och icke binära personer kan ha olika upplevelser och behov kopplade till dataläskunnighet och vi vill skapa likvärdiga förutsättningar för alla att bygga kompetens inom området data och AI.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv de huvudsakliga aktiviteter som projektet ska genomföra och hur dessa förväntas bidra till att uppfylla projektets angivna mål.

Tillsättande av styrgrupp: Styrgrupp med centrala intressenter upprättas för att följa projektets arbete samt, vid behov, fungera som beslutande organ i processrelaterade frågor.

Uppstartsseminarium: Vi samlar projektpersonal, projektägare och deltagande personal på alla nivåer för att presentera projektets syfte, mål, tidslinje och tillvägagångssätt.

Tidigare erfarenheter visar att tidig involvering av alla deltagare på alla organisationsnivåer skapar förutsättningar för en organisationsövergripande diskussion, samt en högre tillit till förstudiens övergripande ambition. Uppstartsseminarium blir också ett sätt att sätta rimliga förväntningar som alla är överens om, vilket uppnås genom diskussioner.

Kartläggning av dataläskunnighet och datadelning: Genom enkätundersökningar samt djupintervjuer med nyckelpersoner inom arbetsträning, rehabilitering och andra arbetsmarknadspolitiska sammanhang i centrala Östergötland och andra Samordningsförbund, samt med strategiska intressenter på nationell nivå, genomför Centrum för tjänsteforskning genomförs en studie kring dataläskunnighet och datadelning inom systemet för arbetsträning och habilitering. Analysen omfattar granskning av nuvarande praxis för datahantering, en socioteknisk analys av befintliga system och en bedömning av dataläskunnigheten för att identifiera behov av utbildning och stöd. Resultaten dokumenteras i en projektrapport med konkreta rekommendationer för hur en utbildningsinsats skulle kunna struktureras.

Framtagande av pilot för utbildning samt kursplan: Baserat på underlag från uppstartsseminarium och ovan nämnda kartläggning tas en pilot för utbildning/kursplan fram. Detta underlag ska innehålla både utbildningsmoment, litteraturlista och studiematerial för genomförande av en utbildning som adresserar de problembilder som lyfts här i ansökan, och som korresponderar med behov och kapacitet identifierade inom ramen för förstudiearbetet.

Genomförande av pilot för utbildning: Tillsammans med en eller två grupper av projektdeltagare från olika organisationer genomförs en pilotutbildning för att testa framtagna kursplan. Innehållet anpassas efter de identifierade behoven och relevant personal deltar, och kombinerar praktiska övningar med erfarenhetsutbyte. Utbildningen bör ge ett generöst utrymme för diskussioner kring befintlig datapraktik, men också kring premisserna för dokumentation, samt hur det kopplar till frågor såsom jämställdhet, jämlikhet och makt. Utbildningen innehåller också praktiska övningar för att stärka lärandet och skapa engagemang. Erfarenheter från tidigare projekt visar att personal på olika nivåer behöver liknande information, men har olika perspektiv, referensramar och frågor, därför hanteras olika yrkesgrupper/nivåer separat.

Utvärdering av pilot för utbildning: Utvärdering av utbildning tillsammans med deltagande aktörer.

Utvärderingen ska dels fokusera på i vilken grad den svarat mot de i ansökan identifierade behoven, samt i vilken grad det bidragit till aktörernas förståelse kring data som en resurs, både generellt och kopplat till implementeringen av algoritmiska system.

En central utvärderingspunkt är också skalbarheten av utbildningen, och i vilken grad den bedöms kunna genomföras som en del i ett mer omfattande utbildningsprogram, samt i vilken grad den kan och bör tillhandahållas digitalt eller som självstudiekurs. Att utvärdera dessa aspekter är centralt för att, vid ett eventuellt fortsättningsprojekt, maximera effekten av genomförda insatser.

Genom förstudieprocessen finns också möjligheten att engagera den internationella samverkanskonsortiet

Medfinansieras av
Europeiska unionen

ADAPT, med särskild kompetens kring arbetsträning och AI-system. SCÖ ingår som en part i ADAPT tillsammans med internationella forskare inom datavetenskap och arbetsträning/arbetsmarknasinkludering. Ambitionen är att i ett fortsättningsprojekt tydligare engagera denna arbetsgrupp, men resurser från konsortiet finns tillgängliga för dialog och tekniskt stöd redan under förstudiens genomförande.

Beskriv de aktiviteter som behöver genomföras i projektets inledande fas för att starta upp och rigga projektet.

Gemensam projektplanering med projektgruppen samt projektägare.

Uppstartsseminarium där vi samlar projektpersonal, projektägare och deltagande personal på alla nivåer och berättar om projektets syfte och mål, tidslinje samt tillvägagångssätt.

Kartläggning av dataläskunnighet och datadelning.

Beskriv deltagarnas planerade väg genom projektet.

Utifrån SCÖs erfarenhet kommer förstudien inte att ha deltagare i den bemärkelse som vanligtvis gäller projekt inom program A1 eller A2. Därmed har vi i ansökan svarat nej på frågan om projektet kommer att ha deltagare.

Samtidigt medför vårt upplägg att flera personer inom de berörda organisationerna kommer att engageras i arbetet med studien. Väljer vi att kalla dessa personer för studiens deltagare får vi följande beskrivning som svar på frågan om deltagarnas planerade väg genom projektet:

Deltagarnas väg genom projektet kommer att vara strukturerad och stegvis för att skapa en tydlighet i både förstudiens intention och en nivå av rimliga förväntningar hos deltagaren. Inom ramen för detta strukturerade tillvägagångssätt kommer det också finnas utrymme för kontinuerliga diskussioner och dialoger kring utvecklingspotential och resultat.

Generellt kan deltagarnas väg genom projektet definieras utifrån följande strukturerade steg:

1. Baslinjeenkät
2. Uppstartsseminarium
3. Aktiviteter som beskrivs ovan, såsom deltagande i framtagande av utbildning/kursplan
4. Enkät i mitten av projektet för att identifiera progression i första halvan av projekttiden för att kunna förfinas planeringen av aktiviteter i andra halvan av projektet utifrån aktuella behov.
5. Aktiviteter som beskrivs ovan, såsom deltagande i utbildning
6. Slutenkät som förhoppningsvis visar ökad kunskap som beskrivits i 4.2 (uppföljning).

Beskriv hur ni säkerställer att projektet kommer att nå planerat antal deltagare och vilka åtgärder som kommer vidtas om svårigheter uppstår kopplat till detta.

Om ni avser att arbeta transnationellt i projektet, beskriv hur det arbetet ska genomföras.

Både SCÖ och CTF har en lång tradition av transnationellt arbete och även om det inte är något specifikt samarbete planerat för just den här förstudien kommer alla de insikter som görs också att delas med våra

Medfinansieras av
Europeiska unionen

samarbetsparter i övriga världen. Som nämnts tidigare är ADAPT en grupp som särskilt följer vårt arbete kring dataläskunnighet och AI.

Kapacitet och kompetens

Beskriv hur ni säkerställer att det finns personal i projektet vid projektstart och vilka åtgärder som kommer vidtas om det uppstår svårigheter kopplat till detta.

I förberedelsefasen genomförs en noggrann behovsanalys för att fastställa vilken kompetens och vilka resurser som krävs för projektet. Detta inkluderar att identifiera nyckelroller och specifika kompetensområden som är avgörande för projektets framgång. Redan nu i ansökningsprocessen har en bemanningsplan utarbetats med de specificerade roller som behöver tillsättas, tidsramar för bemanningsprocessen och ansvarsområden för de inblandade.

Under uppstartsprocessen genomförs regelbundna statusuppdateringar och avstämningar för att identifiera eventuella flaskhalsar eller utmaningar i samarbete med olika aktörer. Detta arbete kommer att, som en typ av reservplan, inkludera identifiering av alternativa kandidater och möjligheter att tillfälligt omfördela interna resurser om det skulle uppstå oförutsedda förändringar. Detta säkerställer att vi har beredskap att hantera oväntade situationer utan att det påverkar förstudiens tidslinje eller kvalitet.

Av vikt är också att upprätthålla öppen och kontinuerlig kommunikation med alla projektintressenter, inklusive anställda, ledning och externa partners, för att säkerställa att alla är medvetna om eventuella utmaningar och de åtgärder som vidtas för att lösa dem.

Beskriv vilka kompetenser som krävs för att arbeta med vald metod och tillvägagångssätt.

Projektledning av ESF projekt och / eller projekt finansierade via liknande fonder och organisationer.

Projektledaren tar övergripande ansvar för projektet och ska säkerställa att mål och syfte uppnås samt att de rutiner som ESF föreskriver följs.

Projektägarskap inklusive ekonomi, HR, och administration av ESF projekt och / eller projekt finansierade via liknande fonder och organisationer. Ekonom sköter om projektets ekonomiska redovisning och planering. Administratören ansvarar för den projektadministration som krävs för att hålla god ordning gentemot ESF.

Specialist inom medborgardata, datadrivna system och demokrati från CTF möjliggör lärande genom att rådgå projektgruppen och själv delta i pedagogiska moment, exempelvis seminarier och workshops, där man jobbar mot de identifierade behoven (4.1 och 4.2) kring dataläskunnighet som en förutsättning för framtida användandet av AI.

Kompetens inom visualisering och förmedling av komplexa idéer och principer i lättillgängliga former samt facilitering av workshops och andra typer av möten.

Ekonomi - Finansiering

Kostnad per deltagare: 0 kr

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv hur kostnaden per deltagare är motiverad utifrån presenterad problemformulering, projektmål samt metod och tillvägagångssätt.

Ej aktuellt

Beskriv eventuella åtgärder om projektet får svårigheter att nå planerad medfinansiering.

Då kostnaderna för medfinansiering av denna förstudie finns med i SCÖs planerade budget ser vi inga svårigheter med att nå den planerade medfinansieringen.

Har annan finansiering i form av offentligt stöd/EU-stöd, utöver det som redovisas i ansökan, mottagits eller kommer att mottas för detta projekts ansökta kostnader? Om Ja, vänligen specificera nedan?

Nej

Ekonomi - Övrigt

Har stödmottagarna (stödsökande och eventuella samverkansparterna) i detta projekt, vilken/vilka bedriver ekonomisk verksamhet, mottagit statsstöd i enlighet med artiklarna 107-109 i EUF-fördraget eller stöd av mindre betydelse under innevarande och de två närmast förekommande beskattningsåren?

Nej

Beskriv kortfattat era rutiner kring redovisning och rapportering av ert projekt.

Samordningsförbundet Centrala Östergötland har erfarenhet av att vara ägare i flera tidigare ESF projekt. Etablerade processer och rutiner för redovisning, förvaltning och rapportering av ESF projekt finns redan på plats. Vi har även erfarenhet av en nära dialog med ESF-personal under projektgenomförandet för att säkerställa att alla parter är väl informerade och upplever att projektet utvecklas enligt plan.

Eftersom projektet kommer att genomföras tillsammans med akademiker i alla faser har vi även förutsättningar för att granska vår egen process och hur projektets resultat skulle kunna paketeras som vetenskapliga artiklar för publicering i svenska och/eller internationella akademiska tidskrifter.

Beskriv vilken extern personal som krävs för genomföra projektet.

Vi kommer att upphandla eventuella externa tjänster enligt LOU. Exempelvis expertis inom området demokrati, algoritmiska system och medborgardata.

Beskriv hur ni kommer att konkurrensutsätta externa kostnader.

När vi identifierat behov av en extern tjänst / extern kostnad kommer den att beskrivas och läggas ut för upphandling via våra kanaler (hemsida, kunddatabaser, annonsering). Vi kommer att jobba i nära samarbete med upphandlingsenheten på Linköpings kommun för att säkerställa att varje tjänst konkurrensutsätts i enlighet med LOU.

Beskriv er ekonomiska förmåga.

Genom förbundets medlemmar finns en stark ekonomisk bas. Med mer än fem års erfarenhet i rollen som projektägare både i enskilda och numera också regionala projekt, med åtta andra förbund i samarbete, finns väl uppbyggda rutiner för att hantera de flesta av de utmaningar som kan dyka upp under ett projekt.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Beskriv vilken typ av intäkter som projektet kommer att generera.

Har moms inkluderats i de faktiska kostnaderna i budget?

(gäller ej projekt med 40%-modellen)

Nej

Förankring

Beskriv hur projektansökan är förankrad hos stödsökande och hos övriga aktörer som medverkar i projektansökan.

Arbetet med datadrivet arbetssätt och dataläskunnighet har pågått under ett antal år inom SCÖ. Ett brett nätverk finns uppbyggt och både projektidén och de behov som är kopplade till den är väl förankrade. Eftersom detta projektet bygger vidare på kunskap från det arbete som genomfördes 2023 finns det en upparbetad dialog och samsyn kring dessa frågor inom SCÖ:s nätverk. Sökande har tillsammans med centrala aktörer diskuterat de frågor som rör förstudiens syfte, mål och förväntade resultat, samt på ett tidigt plan resonerat om dess möjliga genomförande.

Beskriv hur projektets styrgrupp kommer att sättas samman. Beskriv hur styrgruppens aktörer är relevanta för att tillvarata projektets intressen och resultat.

SCÖ har som tradition att använda sin styrelse som styrgrupp för samtliga projekt som genomförs. Detta för att projekten ska vara väl förankrade i de ordinarie strukturer som finns för medlemmarna (både politiskt och operativt) och för att säkerställa god uppföljning och kvalitet. Lägg därtill att särskild kompetens för det specifika projektet kan adjungeras in i styrelsen som komplement. I det här fallet planerar SCÖ att adjungera in den expertis som finns hos CTF samt eventuellt inom ADAPT för att stärka projektets förmåga att nå sina mål och projektets intressen och resultat.

Sammanfattning

På svenska

Förstudien syftar till att utreda förutsättningarna för att förbättra dataläskunnigheten inom arbetsförberedande och habiliterande välfärdsaktörer. Målet är att stärka personalens kunskap kring data som en resurs, samt hur data kan delas och användas på ett effektivt och demokratiskt sätt i en allt mer datadriven välfärd. Förstudiens hypotes är att genom att utrusta strategisk och operativ personal med kunskaper och färdigheter inom dataläskunnighet, kommer projektet att bidra till en mer informerad och kritisk användning av AI och andra algoritmiska verktyg i deras dagliga arbete, men också i den data som delas mellan aktörer.

Projektet inkluderar en serie utbildningsinsatser och workshops som del av lärandet och som är designade för att öka förståelsen för data-produktion, hur AI-system fungerar, dess potential och risker, samt premisserna för hur data delas mellan organisationer.

På engelska

The preliminary study aims to investigate the conditions for improving data literacy among work preparation and rehabilitation welfare actors. The goal is to strengthen the staff's knowledge of data as a

Medfinansieras av
Europeiska unionen

resource, and how data can be shared and used effectively and democratically in an increasingly data-driven welfare environment. The hypothesis of the preliminary study is that by equipping strategic and operational staff with knowledge and skills in data literacy, the project will contribute to a more informed and critical use of AI and other algorithmic tools in their daily work, but also in the data shared between actors.

The project includes a series of educational efforts and workshops designed to increase understanding of data production, how AI systems work, their potential and risks, and the premises for how data is shared between organizations.

Ekonomi - Budget

Kostnader	1 004 400 kr
Budgeterad medfinansiering från projektet	46 %
Krav på medfinansiering från projekt	46 %

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Bilaga:
Budgetspecifikation

Datum:
2024-06-12

Diarienummer:
24-014-S04

1 (1)

Kostnader socialfond		1 860 000 kr
Direkta kostnader		1 860 000 kr
Klumpsumma		1 860 000 kr
Kostnadsbärare	Beskrivning	Belopp
SAMORDNINGSFÖRBUNDET CENTRALA ÖSTERGÖTLAND	Leder, genomför och representerar projektet	1 860 000 kr

Offentlig medfinansiering		855 600 kr
Övrig offentlig medfinansiering		855 600 kr
Projektägare - andel av kostnader		855 600 kr
Kostnadsbärare		Belopp
SAMORDNINGSFÖRBUNDET CENTRALA ÖSTERGÖTLAND		855 600 kr